

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره شصت و چهارم - ۳ تا ۹ مهر ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۰ مهر ۱۴۰۰

۶۴

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره شصت و چهارم - ۳ تا ۹ مهر ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶۴

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۰ مهر ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: در جستجوی اصول سیاست‌گذاری برای مدیریت تعارض منافع..... ۲
- تعلیق پروانه یک مسئول نظام‌مهندسی با دستور مستقیم وزیر..... ۷
- تعارض منافع و نقره داغ دوشغله‌ها در انتخابات نظام مهندسی..... ۷
- مدیریت تعارض منافع چگونه به کاهش فساد می‌انجامد؟..... ۸
- معرفی افراد داری تعارض منافع به معنای وقوع تخلف نیست..... ۸
- مسئله تعارض منافع در اصلاح حقوق معلمان..... ۹
- دولت در اصلاح خود، تعارض منافع ساختاری دارد..... ۹
- پروانه اشتغال مهندسان دارای تعارض منافع ۷ استان تعلیق شد..... ۱۰
- مشارکت مهندسان در انتخابات نظام مهندسی، کلید حل تعارض منافع..... ۱۰
- نمایندگان حق ندارند در هیچ هیئت‌مدیره‌ای عضویت داشته باشد..... ۱۰
- تعارض منافع و ناتوانی بانک مرکزی در برخورد با تخلفات شبکه بانکی..... ۱۱
- انتشار پیش‌نویس لایحه مدیریت تعارض منافع در بازار سرمایه..... ۱۱
- ذی‌نفعان «ویلاسازی ممنوعه» صاحب امضا هستند؟..... ۱۲
- حل کمبود پزشک با مدیریت تعارض منافع در وزارت بهداشت..... ۱۳
- تحلیل فضای مجازی: دلایل وقوع تعارض منافع از نظر کاربران..... ۱۴

درآمد: در جستجوی اصول سیاست‌گذاری برای مدیریت تعارض منافع

محمدحسین نعیمی پور

در چند سال اخیر چندین متن در قالب لایحه و طرح به عنوان قانون مادر در زمینه مدیریت تعارض منافع تدوین شده است که هر یک دارای نقاط ضعف و قدرت خود هستند و برخی بسیار ضعیف و برخی دوراندیشانه‌تر به رشته تحریر در آمده‌اند. این متون اگرچه هیچ کدام مصوب نشده‌اند اما هر یک از مشارکت و و همفکری بخشی از حقوقدانان و متخصصین اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌های سیاست‌گذاری بهره برده‌اند. البته تغییراتی که از سوی تصمیم‌گیران در کمیسیون‌های دولت و مجلس در این متون صورت گرفته معمولاً متن نهایی مصوب در این کمیسیون‌ها را با نظرات کارشناسی نخستین متفاوت کرده است که گاه مقتضای اشراف بیشتر آنها بر ظرفیت‌های اجرایی و پیچ و خم‌های دیوانسالارانه بوده است و گاه ملاحظات سیاسی و سهول‌انگاری‌ها. به هر حال در شرایط کنونی آخرین تلاش مجلس برای تصویب چنین قانونی به دلیل ضعف‌ها و مشکلات عدیده متن مصوب کمیسیون اجتماعی مجلس مسکوت ماند و برای بازنگری به کمیسیون بازگشته است و در این میان معاونت حقوقی ریاست جمهوری نیز در پی تهیه لایحه جدیدی است.

باید توجه داشت که اولین تجربه کشور در تصویب چنین قانون مهمی بسیار حساس و نیازمند دقت و ظرافت است. چرا که لازم است این مفهوم جدید برای نظام اداری ما به خوبی و با کارکردی که از تجارب دولت‌های کارآمد و در متون نظری سیاست‌گذاری سراغ داریم جا بیفتد و تبدیل به رویه‌ای شسته رفته و کارا برای پیشگیری از فساد و تصمیمات ناکارآمد گردد. غفلت از ظرافت‌ها و مذاقه‌های لازم ممکن است به آشفتگی بیشتر در تصمیم‌گیری‌های نظام اداری، سوء استفاده از این مفهوم در جهت فساد بیشتر و تسویه حساب‌های شخصی و گروهی و جناحی و در نهایت ایجاد اجتماعی علیه اجرای سیاست‌های مدیریت تعارض منافع در کشور بینجامد و مانند بسیاری از مفاهیم جدید در کشور بعد از مدتی بد اجرا شدن و دستمالی شدن مفهوم، به گوشه‌ای مهجور بماند.

خوشبختانه تجارب بشری در زمینه اجرای سیاست‌های مدیریت تعارض منافع مستند شده است و در متون مختلفی در اختیار دغدغه‌مندان این حوزه است تا بتوانند با چشمی باز نسبت به رویکردها و ابتکارات مختلف در این زمینه و پیامدهای نیک و بد آنها، بینش کافی در تدوین و اجرای قوانین مربوطه کسب کنند و متناسب با ظرفیت‌های کشور به صورت گام به گام و در یک فرآیند تدریجی ناکارآمدی‌ها و مواضع فساد ناشی از وجود تعارض منافع در سطوح مختلف تصمیم‌گیری را به حداقل برسانند.

در این راستا توصیه می‌شود اندیشکده‌ها و مراکز حمایت‌طلبی فعال در زمینه بهبود سیاست‌های مدیریت تعارض منافع در کشور با ترجمه کتب و گزارش‌های سیاستی مربوطه بر غنای ادبیات در دسترس سیاست‌گذاران و سیاست‌پژوهان و علامندان این حوزه بیافزایند و با استخراج اصول مهم در رویکردهای سیاست‌گذاری در این زمینه پیگیری کنند تا جای ممکن این اصول در متن قانون مادر و آیین‌نامه‌ها و سایر مقررات مرتبط رعایت شوند.

از جمله کتاب‌های خوبی که در این زمینه اخیرا با حمایت مالی مرکز ملی تحقیقات بیمه سلامت منتشر شده کتاب «تعارض منافع در آموزش، پژوهش و اقدامات پزشکی» که با نظارت برنارد لو و ماریلین جی. فیلد توسط موسسه پزشکی نشنال آکادمی امریکا تهیه شده است. این کتاب اگرچه مربوط به مدیریت تعارض منافع در حوزه مشخص پزشکی است، اما اصول شناسایی و ارزیابی آن بینش‌های خوبی در مورد اصولی که باید در سیاست‌گذاری مدیریت تعارض منافع رعایت شود بدست می‌دهد که در ادامه به اجمال نکات مهم این بخش از کتاب را مرور کرده و مورد بررسی قرار می‌دهیم:

در تعریف این کتاب تعارض منافع مجموعه‌ای از شرایط است که «خطر تأثیرگذاری ناروای یک منفعت ثانویه بر قضاوت حرفه‌ای یا اقدامات مربوط به یک منفعت اولیه را ایجاد می‌کند». در این تعریف تعارض منافع شامل سه عنصر اصلی است: منفعت اولیه، منفعت ثانویه و تعارض.

سیاست‌های مدیریت تعارض منافع تلاش می‌کنند این اطمینان را ایجاد کنند که تصمیمات حرفه‌ای بر پایه منفعت اولیه گرفته می‌شوند و نه منفعت ثانویه. از نظر نویسندگان بهترین سیاست‌ها در این زمینه سیاست‌های اصلاحی و پیشگیرانه است و نه سیاست‌های تنبیهی. نکته‌ای که گاه در برخی متون شداد و غلاظ پیشنهادی به عنوان طرح مدیریت تعارض منافع مورد غفلت قرار گرفته است.

همچنین بر اساس این کتاب اثربخشی این سیاست‌ها مستلزم در نظر گرفتن دو هدف کلی است:

الف- تضمین درستی تصمیمات حرفه‌ای ب- جلب اعتماد عمومی در مورد تصمیم‌گیری‌ها

یکی از طرق آشکاری که درستی تصمیمات حرفه‌ای را خدشه‌دار می‌کند سوگیری در تصمیم‌گیری‌ها است. البته شیوه‌های دیگری مانند عدم انتشار به موقع اطلاعات و فقدان شفافیت هم ممکن است موجب نقض استانداردهای رفتار حرفه‌ای و در نتیجه خدشه به درستی تصمیمات حرفه‌ای شود. سیاست‌های مدیریت تعارض منافع تلاش می‌کنند اثر منفعت ثانویه به ویژه اثر منافع مالی را در تمام تصمیم‌گیری‌ها به حداقل برسانند.

هدف دوم یعنی "جلب اعتماد عمومی در مورد تصمیم‌گیری‌ها" در پی آن است که احساس عمومی در مورد این که تصمیمات حرفه‌ای تحت تأثیر منافع ثانویه قرار می‌گیرد را به حداقل برساند. چرا که اقدام هر متخصص و فعال حوزه مدنظر که سبب سلب اعتماد عمومی شود کلیت فعالان آن حوزه را تحت تأثیر قرار می‌دهند و ممکن است بازگرداندن این اعتماد کار آسانی نبوده و زمان‌بر باشد. این نکته مهم نویسندگان اگرچه برای منشورها و دستورالعمل‌های اخلاق

حرفه‌ای صنوف مختلف کاربرد دارد، اما در کلیت حوزه‌های تصمیم‌گیری نظام اداری و مراکز تصمیم‌گیری حاکمیت نیز حائز اهمیت است. چرا که یکی از دلایل جلب توجه مقامات و دستگاه‌های مختلف حاکمیت به موضوع تعارض منافع کاهش اعتماد افکار عمومی نسبت به حرفه‌ای بودن و درستی تصمیمات و سیاستگذاری‌های مراکز مختلف اجرایی، تقنینی و قضایی است که امید است تدوین و اجرای مقررات مدیریت تعارض منافع این اعتماد را بازگرداند. لذا توجه سیاستگذاران و مقننین به این نکته بسیار حائز اهمیت است.

اما برای دستیابی به این هدف نباید مسیر اشتباه انگیزه‌خوانی را در قوانین و مقررات و اجرا پیمود. نکته‌ای که کتاب در این زمینه بر آن تأکید می‌کند آن است که به دو دلیل سیاست‌های مدیریت تعارض منافع نباید بر تشخیص انگیزه‌های یک مصداق مشخص متمرکز شود:

نخست به دلیل عدم امکان تشخیص قابل اطمینان این انگیزه‌ها. چرا که معمولاً تصمیمات حرفه‌ای ملاحظات متعدد کوچک و بزرگی را در نظر می‌گیرند که امکان احصا و بررسی همه آنها وجود ندارد و در صورت ممکن بودن تصویر روشنی از انگیزه‌های پس آنها به دست نمی‌آید. لذا با وجود چنین ملاحظات تشخیص قطعی انگیزه‌ها و قضاوت در مورد دخیل بودن منافع ثانویه در تصمیمات حرفه‌ای از سوی کمیته‌های مدیریت تعارض منافع ممکن نیست. در تصمیم‌گیری‌های سازمانی این ابهامات بیشتر و پیچیده‌تر است.

دوم این که هر گونه تلاش برای انگیزه‌خوانی در مصادیق مختلف بسیار زمان‌بر بوده و به طور بالقوه مستلزم نقض حریم خصوصی افراد درگیر در موضوع است.

بدین ترتیب با توجه به چنین مشکلاتی برای پی بردن به انگیزه تصمیم‌گیران در هر موضوع، سیاست‌های **پیشگیرانه** برای مدیریت تعارض منافع نقش مهمی برای جلب اعتماد عمومی به متخصصین و سازمان‌ها دارد.

نکته دیگری که در تدوین مقررات مدیریت تعارض منافع باید در نظر گرفت این است که نباید در این قوانین میان تعارض منافع **واقعی و ادراک شده** تمایز ایجاد کرد چرا که این تمایز از یک سو تخلفات محرز را به جای تعارض منافع واقعی می‌نشانند در صورتی که مقابله با تخلفات نیازمند روش‌های متفاوتی نسبت به سیاست‌های مدیریت تعارض منافع است. از سوی دیگر این تمایز سبب باز شدن باب تدوین قوانین بیش از حد گسترده و انتزاعی می‌شود. همچنین مفهوم تعارض منافع ادراک شده می‌تواند زمینه‌ای برای اتهامات بی اساس تعارض منافع ایجاد کند و رفتارهای کاملاً درست را غیرمنصفانه زیر سوال ببرد. در صورتی که "اتهامات مربوط به تعارض منافع باید به شرایط تعیین شده در سیاست‌هایی محدود شوند که به صورت عینی مبتنی بر تجارب گذشته هستند و به صورت منطقی بر اساس اطلاعات مرتبط و در دسترس تفسیر شده‌اند." این نکته بسیار مهم و قابل توجهی است که باید نصب‌العین هر گروه قانون‌نویس در کشور قرار گیرد که قصد تدوین قانونی کارآمد و مؤثر برای مدیریت تعارض منافع را دارد. چه در معاونت حقوقی ریاست جمهوری و سایر واحدهای دولت و در قالب لایحه‌ای مجزا از لوایح پیشین تقدیمی دولت و چه در کمیسیون‌های مجلس

و با مشارکت اندیشکده‌ها و موسسات سیاست پژوهی باشد. عدم رعایت این اصل (که آن طور که مشهود است در لایحه و طرح‌های پیشین به درستی رعایت نشده) موجب آشفتگی در اداره کشور و سوء استفاده‌های احتمالی خواهد شد و تبعات آن تا سال‌ها اجرای صحیح سیاست‌های مدیریت تعارض منافع را به تعویق خواهد انداخت.

نکته مهم دیگری که در ارزیابی تعارض منافع باید در نظر گرفت آن است که «تعارضات صفر و یکی نیستند» بلکه می‌توانند شدید یا ضعیف باشند. از نظر نویسندگان شدت یک تعارض بستگی به الف- تأثیر منافع ثانویه بر تصمیمات حرفه‌ای در شرایط مربوطه و ب- میزان جدی بودن آسیب یا اشتباه این تأثیر دارد. لذا می‌توان منافع مورد انتظار یک رابطه را در نظر گرفت و در صورتی که این منافع از مخاطرات بیشتر باشد، وجود تعارض منافع را در آن زمینه مجاز دانست. البته ارزیابی احتمال اثرگذاری ناروا و شدت عواقب آن بازتابی از داوری کلی تجربی درباره آن جایگاه است و نه ارزیابی شخصیت فردی که در آن جاگاه قرار گرفته است. احتمال اثرگذاری یا وقوع تعارض منافع بستگی به ارزش منفعت ثانویه، دامنه نزدیکی بین فعالان آن حوزه و منافع تجاری و وسعت اختیاراتی است که آنها دارند.

برای پی بردن به شدت و ضعف تعارض منافع در این کتاب معیارها و اصولی معرفی می‌شوند که از نظر نویسندگان باید در تدوین خط‌مشی‌ها و تصمیمات درباره تعارض منافع در نظر گرفته شوند. این معیارها مبتنی بر پرسش‌های زیر اند:

- ارزش منفعت ثانویه به چه میزان است؟
- دامنه روابط در این جایگاه چگونه است؟
- وسعت اختیارات در این جایگاه چقدر است؟
- ارزش منفعت اولیه چیست؟
- دامنه پیامدهای آن چگونه است؟
- میزان وسعت پاسخگویی چقدر است؟

در کتاب به تفصیل در مورد هر معیار توضیح داده شده و مثال‌هایی برای مقایسه موقعیت‌های مختلف از نظر تعارض منافع بیان شده است.

با توجه به این معیارهای جزئی باید دقت داشت که تعارض منافع در سطوح مختلف دستگاه‌های حاکمیتی را تنها با یک قانون مادر حتی جامع نمی‌توان مدیریت کرد. بلکه قانون مادر تنها می‌تواند دستگاه‌های حاکمیتی را مکلف به تدوین و اجرای سیاست‌های مدیریت تعارض منافع در بخش‌های زیرمجموعه خود بر اساس چنین اصولی بکند و ساز و کاری تعیین نماید که فرآیند تدوین و اجرا خود تحت تأثیر تعارض منافع قرار نگیرد.

اما معیارهای فوق‌الذکر تنها برای تدوین سیاست‌های مدیریت تعارض منافع لازم است و برای اجرای خوب این سیاست‌ها نیز باید معیارهایی را در نظر گرفت که در این کتاب ۴ معیار مهم به شرح زیر بیان شده است:

معیار تناسب: آیا این خط‌مشی به صورت اثربخش معطوف به مهمترین تعارضات است؟

معیار شفافیت: آیا این خط مشی برای افراد و موسساتی که ممکن است تحت تأثیر آن قرار گیرند قابل درک و در دسترس است؟

معیار پاسخگویی: آیا این خط مشی مشخص میکند چه کسی مسئول اجرا و بازبینی آن است؟

معیار انصاف: آیا سیاست برای همه گروه‌های داخل یک مؤسسه و سایر مؤسسات به طور یکسان اجرا می‌شود؟

به نظر می‌رسد طرح مصوب کمیسیون اجتماعی مجلس بیش از سایر متون پیشنهادی تا کنون از این معیارها به دور بوده است و تصویب آن پیامدهای نامطلوبی بر نظام اداری خواهد داشت. لذا تجدید نظر در آن بر اساس این معیارهای چهارگانه بسیار لازم است.

در سطور فوق تلاش شد معیارها و اصولی از یکی از متونی که تجارب سایر کشورها را در زمینه سیاست‌گذاری برای مدیریت تعارض منافع را مدون کرده است استخراج شود تا با بینش بازتر و واقع‌بینانه‌تری به سراغ ارائه پیشنهاد و راهکار برای تدوین قوانین و مقررات داخلی در این زمینه برویم. قطعاً رویکردهای کارآمد دیگری در این زمینه مستند و منتشر شده است که رجوع و ترجمه آنها می‌تواند به هر چه کارآمدتر شدن قوانین پیشنهادی از سوی اندیشکده‌ها و متخصصین کمک کند. امید است در نهایت این مسیر پر و پیچ خم برای کاستن از آسیب‌های تعارض منافع در کشور به راهکارهایی بادوام و اثرگذار و کارآمد برسیم و در جهت بسط خیر عمومی حرکت کنیم.

***

گزیدهٔ اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 وزیر راه و شهرسازی طی نامه‌های جداگانه پروانه اشتغال به کار مهندسان دارای تعارض منافع ۷ استان مرکزی، البرز، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، مازندران، کردستان و کهگیلویه و بویراحمد را لغو کرد.

 علیرضا سلیمی، عضو هیات رئیسه مجلس در راستای طرح اصلاحی قانون نظارت بر رفتار نمایندگان گفت: الان خیلی از نمایندگان هیات‌مدیره هستند، تعارض منافع اینجا وجود دارد. در اینجا ما گفتیم هیچ نماینده‌ای حق ندارد در هیچ هیات‌مدیره‌ای عضویت داشته باشد.

 پیش‌نویس لایحه "مدیریت تضاد منافع در بازار سرمایه" و "هنجارها و اصول رفتاری مدیران اشخاص تحت نظارت در مدیریت تضاد منافع" پس از انجام مطالعات و برگزاری جلسات و مباحث کارشناسی تدوین شد و برای استفاده از نظرات صاحب‌نظران به فراخوان عمومی گذاشته شد.

 روزنامه دنیای اقتصاد در گزارش-گفتگویی با کارشناسان حقوقی-شهری به تعارض منافع ناشی از حضور فعالان بازار املاک و مستغلات در شوراها و شهرداری‌ها پرداخته و این شکل از اشتغال همزمان را عامل پیدایش امضاهای طلایی در نابودی جنگل‌ها و منابع طبیعی شمال عنوان کرده است.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی ۱۰ مهر ۱۴۰۰

تعليق پروانه یک مسئول نظام مهندسی با دستور مستقیم وزیر

رستم قاسمی (وزیر راه و شهرسازی) - ۳ مهر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

وزیر راه شخصاً و طی یک نامه به رئیس راه و شهرسازی کرمانشاه، پروانه کاری یک عضو سازمان نظام مهندسی را تعليق کرد. این فرد کاندیدای انتخابات این سازمان هست که ۴ مهرماه برگزار شد. علت ارسال نامه شخصی وزیر به موضوع تعارض منافع باز می‌گردد. وزیر راه و شهرسازی مورخ ۱۶ شهریور ماه سال جاری، با صدور بخشنامه‌ای خواستار تشدید نظارت مدیران کل استان‌ها بر اجرای موضوع «تعارض منافع» در انتخابات نظام مهندسی ساختمان شد. نامه اخیر وزیر راه در خصوص رد صلاحیت این فرد در کرمانشاه، نشان از جدیت وزارتخانه جهت مقابله با مسئله سوء استفاده‌های احتمالی است. مسئله‌ای که نباید به سادگی از کنار آن گذشت.

[خبرگزاری فارس](#)

تعارض منافع و نقره داغ دوشغله‌ها در انتخابات نظام مهندسی

خبرگزاری ایسنا - ۴ مهر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

انتخابات هیات مدیره سازمانهای نظام مهندسی ساختمان استانها از روز ۲ مهرماه به شکل الکترونیکی آغاز شده و تا یک هفته ادامه یافت. ویژگی بارز این انتخابات نسبت به دوره‌های گذشته ممنوعیت اشتغال همزمان در دستگاههای اجرایی با عضویت در هیات مدیره سازمان نظام مهندسی است که به عنوان بخشنامه تعارض منافع از آن یاد می‌شود؛ موضوعی که خشت آن را عباس آخوندی - وزیر اسبق راه و شهرسازی - در نهم مهرماه ۱۳۹۷ بنا گذاشت که محمد اسلامی و رستم قاسمی نیز در دوره فعلی بر آن تاکید کردند. رستم قاسمی - وزیر راه و شهرسازی - روز ۱۶ شهریورماه طی بخشنامه‌ای به ادارات کل راه و شهرسازی استانها و با استناد به بند ۵ ماده ۲ مکرر آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان اصلاحی ۱۳۹۴ هیات وزیران، دستور تشدید نظارت بر اجرای بخشنامه تعارض منافع را صادر کرد. این اقدام وزیر ظاهراً به مذاق برخی دوشغله‌ها خوش نیامد تا جایی که طبق شنیده‌ها رایزنی‌هایی برای ممانعت از اجرای بخشنامه تعارض منافع با برخی نمایندگان مجلس صورت گرفت. رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان نیز در واکنش به این دستورالعمل در نامه‌ای به روسای سازمانهای نظام مهندسی استانها خواست تا به فوریت میزان فعالیت پرسنل راه و شهرسازی استانها را با جزئیات کامل از سال ۱۳۹۵ تا کنون ارسال کنند.

عددی قهرودی مدیرکل دفتر توسعه مهندسی ساختمان درباره این انتخابات اعلام کرد: همزمان با پیگیری برگزاری انتخابات، پیگیری تعارض منافع در دستور کار وزارتخانه قرار گرفته است.

[خبرگزاری ایسنا](#)

مدیریت تعارض منافع چگونه به کاهش فساد می‌انجامد؟

حسین نادیان (پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس) - ۳ مهر ۱۴۰۰
 ◀ طرح و لایحه تعارض منافع

طرح مدیریت تعارض در مورد مفهوم تعارض منافع دچار یک کج فهمی یا بد فهمی در عرصه سیاست گذاری شده و در همان ماده یک از تعریفی استفاده شده که نمی‌توان از این تعریف در عرصه سیاست گذاری استفاده کرد. هفت نوع برنامه جامع مبارزه با فساد در کشور تعریف شده است؛ مثل برنامه شفافیت و قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، قانون مبارزه با فساد و پول شویی، قانون ارتقاء سلامت نظام اداری. این برنامه‌ها نتوانستند مبارزه جدی با فساد را رقم بزنند و شاخص‌های بین‌المللی هم این مسئله را تایید می‌کند. همان منطقی که باعث شده برنامه‌های مبارزه با فساد در کشور موفق نشود در حوزه مدیریت تعارض منافع هم مطرح است. در واقع ما زمین بازی در سیستم بروکراسی داریم که اجازه نمی‌دهد برنامه‌ها و سیاست‌های مختلف در این سیستم اجرا شود. بروکراسی در ایران یک بروکراسی بشدت سیاست زده، و حامی پرور و رانتی است؛ به این معنا که در هر تغییر و تحول سیاسی جریان‌های سیاسی افراد خود را وارد بدنه اداری کشور می‌کنند. از طرف دیگر سیستم اداری کشور هم غیر شفاف است. این دو عامل مهم ترین موانع مدیریت تعارض منافع در سیستم اداری ایران است.

در شرایط فعلی اگر بخواهیم قدم‌هایی رو به جلو برداریم باید نگاه خود را معطوف به تعارض منافع ساختاری بکنیم. طرح مدیریت تعارض منافع بیشتر معطوف به تعارض منافع های فردی و موردی است. به عنوان مثال در مجلس هر نماینده یک سری تعارض منافع فردی می‌تواند داشته باشند؛ مثلاً هدیه دریافت کند اما در مقابل این نوع تعارض منافع ما تعارض منافع های ساختاری هم داریم. باید تلاش کنیم این نوع تعارض منافع را در ساختار سیاسی و اداری کشور حل کنیم. در واقع برای مبارزه با فساد نیازمند اصلاح برنامه‌ها و قوانین و همچنین اصلاحات بنیادی هستیم.

✉ [خبرگزاری ایرنا](#)

معرفی افراد داری تعارض منافع به معنای وقوع تخلف نیست

سید کاظم مجابی (رئیس سازمان نظام‌مهندسی ساختمان استان قزوین) - ۴ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

در تیرماه سال جاری وزیر وقت راه و شهرسازی نامه‌ای با موضوع تعارض منافع را به استان‌ها ابلاغ و در آن به مواردی با عنوان تعارض منافع اشاره کرده بودند. در این ابلاغیه اشاره شده بود که ارکان سازمان به دلیل اینکه با پروانه اشتغال خود مشغول به کار بوده‌اند، مشمول تعارض منافع بوده و به‌عنوان متخلف به شورای انتظامی معرفی خواهند شد. یکی از دلایل اعتراض این بود که اصولاً قانون تعارض منافع در بین مهندسين این‌گونه نیست بلکه در قانون اشاره شده که تعارض منافع به این معنا است که کنترل کننده نباید مجری باشد و شخص دیگری غیر از مجری باید نظارت بر کار و نقشه را بر عهده بگیرد. در حال حاضر شورای انتظامی بر اساس مستندات موجود در حال بررسی است اما با توجه به زمان‌بندی صورت گرفته هیئت اجرایی و هیئت نظارت، صلاحیت هیئت‌مدیره را در ابتدای شهریورماه تأیید کرد تا انتخابات برگزار شود. در حال حاضر نیز با توجه به تأیید صلاحیت‌ها، تبلیغات و پروسه انتخابات بدون هیچ مشکلی در حال انجام است. معرفی به شورای انتظامی به‌منزله تخلف نیست؛ هیئت‌مدیره استان‌ها در سراسر کشور بنا به نامه وزیر راه و شهرسازی برای بررسی بیشتر به شورای انتظامی معرفی شده‌اند.

✉ [خبرگزاری مهر](#)

مسئله تعارض منافع در اصلاح حقوق معلمان

نظام بهرامی کمیل (نویسنده و جامعه شناس) - ۶ مهر ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

کارشناسان معتقدند دلیل افزایش تصاعدی حقوق اعضای هیئت علمی؛ همزمان با افزایش بخور و نمیر حقوق معلمان این است که؛ افراد تصمیم‌گیر و سیاستگذار در مراجع اصلی قدرت به‌ویژه در مجلس، هیئت دولت، سازمان برنامه، شورای نگهبان و حتی رسانه‌ها عمدتاً از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها هستند و معلمان حضور چندانی در این مراکز قدرت ندارند. البته تبعیض بین معلمان و اعضای هیئت علمی درد مشترک است که در سایر حوزه‌ها هم مشاهده می‌شود. برای مثال بین حقوق پرستاران با پزشکان و بین کارکنان قراردادی با کارکنان رسمی حوزه نفت هم فاصله زیادی ایجاد شده است. از آنجا که وجود «تعارض منافع» در ساختار تصمیم‌گیری کشور مانع از اصلاح این وضعیت توسط دولت و مجلس شده است؛ پیشنهاد می‌شود قوه قضاییه در راستای گسترش عدالت، سازوکاری عمومی و کلی را بیاندیشید که طبق آن حقوق و دریافتی معلمان با اعضای هیئت علمی؛ پرستاران با پزشکان، کارمندان وزارت نفت با سایر وزارتخانه‌ها و کارکنان رسمی با غیررسمی گره داده شود تا برخی گروه‌های ذینفع نتوانند یکطرفه حقوق و مزایای خود را بالا ببرند و سواره‌ها کمی از حال پیاده‌ها باخبر شوند.

✍ [خبرگزاری مهر](#)

دولت در اصلاح خود، تعارض منافع ساختاری دارد

میلاد گودرزی (پژوهشگر حوزه فساد)، بهاره آروین (عضو سابق شورای شهر تهران) - ۷ مهر ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

میلاد گودرزی: در شهرداری تعارض منافع ساختاری وجود دارد که معلوم نیست می‌خواهیم با آن چه کار کنیم. باید گفت ما در سطح نازل و ظاهری در مبارزه با فساد هستیم. همچنین ما در هر سطحی که ایستاده‌ایم در حال این مبارزه هستیم، اما نکته مهم این است که ما کجا ایستاده‌ایم و تعریف‌مان از فساد به صورت حداقلی یا حداکثری چیست. در حال حاضر یک اشراف اطلاعاتی کامل از مدیران و ساختارها در کشور وجود ندارند. یک مسئله مهم دیگر تعارض منافع سازمانی است که یک نمونه آن شهرداری است. زیرساخت خیلی از مسائلی که مطرح شد مانند شفافیت و یا الکترونیک کردن فرآیندها مربوط به ساختار آبی پی کشور است که باید ایجاد شود. باید مدیران و مسئولان به صورت ریز و دقیق شده مطلع باشند که در هر مجموعه‌ای چه اتفاقاتی می‌افتد.

بهاره آروین: ما در کشور ذی‌نفع ساختاری برای مبارزه با فساد نداریم، اما ذی‌نفع ساختاری و سازمان یافته برای عدم مبارزه با فساد داریم. باید بین نقش مردم و حاکمیت وزن بیشتری به نقش مردم داده شود و مطالبه‌گری جدی از سمت جامعه وجود داشته باشد. مدیران دولتی تعارض منافع ساختاری دارند و این مانع است و منافع شخصی فقط مطرح نیست. به عبارتی دولت تعارض منافع ساختاری در اصلاح خود دارد. در حال حاضر باید کار سهولت در فرآیندها، دولت الکترونیک و شفافیت در اولویت همه کارها قرار بگیرد.

✍ [خبرگزاری دانشجو](#)

پروانه اشتغال مهندسان دارای تعارض منافع ۷ استان تعلیق شد

رستم قاسمی (وزیر راه و شهرسازی) - ۶ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

وزیر راه و شهرسازی طی نامه‌های جداگانه پروانه اشتغال به کار مهندسان دارای تعارض منافع ۷ استان مرکزی، البرز، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، مازندران، کردستان و کهگیلویه و بویراحمد را لغو کرده است. متن نامه وزیر راه خطاب به مرزبان مدیرکل راه و شهرسازی استان مرکزی به شرح زیر است: «پیرو بخشنامه مورخ ۱۶ شهریور ۱۴۰۰ و با توجه به گزارش‌های ارسالی از آن اداره کل مبنی بر عدم توجه به ابلاغیه‌ها و اطلاعیه‌های قانونی این وزارتخانه توسط اشخاص به شرح فهرست پیوست، پروانه اشتغال به کار ایشان تعلیق می‌گردد.»

✉ [خبرگزاری تسنیم](#)

مشارکت مهندسان در انتخابات نظام مهندسی، کلید حل تعارض منافع

پیروز حناچی (شهردار سابق تهران) - ۶ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

صنعت ساختمان یکی از بخش‌های مهم کشور است. تقریباً در شرایط عادی و نه در شرایط تحریم، معادل بودجه عمرانی کشور و یا بیشتر از آن در حوزه صنعت ساختمان در بخش خصوصی هزینه می‌شود. جایی که چنین گردش مالی بزرگی دارد، طبیعتاً سالم بودنش و جلوگیری از تعارض منافع در آن، موضوع با اهمیتی است. پس اگر وزیر بخشنامه‌ای داده است، این مانعی ندارد و خوب است که در همه جای کشور اجرا شود. وقتی که در همه جای کشور اجرا نشده است، جاهای مهم‌تر طبیعتاً اولویت دارد. یکی از راه‌های جلوگیری از موضوع تعارض منافع و مشکلاتی که سازمان نظام مهندسی با آن مواجه است، حضور و مشارکت بالای مهندسين در انتخابات است. در حضور و مشارکت بالا، خدایی نکرده زد و بندهای محلی خیلی نمی‌تواند تاثیرگذار باشد.

✉ [تاسیسات نیوز](#)

نمایندگان حق ندارند در هیچ هیئت‌مدیره‌ای عضویت داشته باشد

علیرضا سلیمی (عضو هیات رئیسه مجلس) - ۶ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در مجلس

در طرح اصلاحی قانون نظارت بر رفتار نمایندگان ابتدا آمدم قوانین را اصلاح کنیم یعنی بحث‌های نظارتی را قانونمند کردیم چرا که نماینده باید بداند اگر سفر برود باید شفاف شود، سفر داخلی و مأموریت همینطور، در اینجا ما گفتیم هیچ نماینده‌ای حق ندارد در هیچ هیات‌مدیره‌ای عضویت داشته باشد، الان خیلی از نمایندگان هیات‌مدیره هستند، تعارض منافع اینجا وجود دارد، تعارض منافع برای دیگران نیست اتفاقاً برای نمایندگان هم است، در فدراسیون‌ها و هیات‌مدیره‌ها، اگر کسی خودش در هیات‌مدیره عضو باشد، چگونه می‌تواند نظارت خوبی داشته باشد؟ ما اینها را اصلاح کردیم.

✉ [بورسان](#)

تعارض منافع و ناتوانی بانک مرکزی در برخورد با تخلفات شبکه بانکی

خبرگزاری رسا - ۷ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در نظام بانکی

خیلی از بانک‌های کشور روزانه خلق پول می‌کنند در حالی که به طرز فاجعه آمیزی زیان‌ده هستند. معوقات بانکی در خیلی از بانک‌ها بالای ۵۰٪ تسهیلاتی است که در یک سال ارائه میکنند به عبارت دیگر بیش از نصف تسهیلاتی که شبکه بانکی می‌دهد بر نمی‌گردد. برای نظارت بر این بانک‌ها، در وهله اول نیازمند بانک مرکزی مقتدر هستیم که قاطعیت داشته باشد و در وهله دوم از تعارض منافع مصون باشد چراکه تخلفات بانک سرمایه نیازمند علم خاصی نبوده و شاید اگر مقام ناظر تنها پشت صندلی نظارت می‌نشست، می‌توانست تخلف را احراز کند. به نظر می‌رسد اصلی‌ترین دلیلی که مقام ناظر را از ورود به احراز تخلف بانک‌ها منع کرده همین اثر تعارض منافع است. در این بین نمیتوان نقش تعارض منافع مدیران نظارتی بانک مرکزی را در پیگیری مقرراتی که خودشان وضع کردند نادیده گرفت.

✉ [خبرگزاری رسا](#)

انتشار پیش‌نویس لایحه مدیریت تعارض منافع در بازار سرمایه

امین بدیع صنایع (رئیس اداره پیشگیری و ارتقای سلامت بازار) - ۹ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

با توجه به ضرورت و اهمیت ساماندهی شرایط قبولی سمت و تصمیم‌گیری در صورت وجود تعارض منافع در اشخاص و بنگاه‌های اقتصادی در بازار سرمایه به عنوان یکی از موضوعات مهم در جهت ارتقای سلامت بازار سرمایه، پیش‌نویس لایحه "مدیریت تضاد منافع در بازار سرمایه" و "هنجارها و اصول رفتاری مدیران اشخاص تحت نظارت در مدیریت تضاد منافع" پس از انجام مطالعات و برگزاری جلسات و مباحث کارشناسی تدوین شد و در اجرای ماده ۳ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار و بند ۱۶ قسمت "د" سند پیشگیری از وقوع تخلفات و جرایم در حوزه بازار سرمایه مصوب ۱۳۹۸/۰۶/۲۶ شورای عالی بورس مبنی بر "تقویت و توسعه بهره‌گیری از مشاوره و خرد جمعی" و استفاده از نظرات صاحب‌نظران به فراخوان عمومی گذاشته شد.

اداره پیشگیری و ارتقاء سلامت بازار سرمایه سازمان بورس و اوراق بهادار، جهت تدوین مقررات مربوطه، پس از ارسال نتایج طرح مطالعاتی و اخذ نظرات از ارکان بازار سرمایه، بیش از ۲۰ جلسه کارشناسی با حضور کارشناسان ارشد و برخی از مدیران بازار سرمایه برگزار نمود. در نهایت متن پیش‌نویس «لایحه مدیریت تضاد منافع در بازار اوراق بهادار» تدوین و مقرر گردید جهت ارتقاء متن پیش‌نویس مذکور و اخذ و اعمال نظرات کلیه اشخاص و ذی‌نفعانی که نظرات آنها به هرعلتی در فرآیند تدوین، اخذ نشده در قالب فراخوان عمومی منتشر گردد.

به موازات تدوین پیش‌نویس لایحه فوق، در جهت تسهیل بهره‌برداری از مقررات پیشنهادی و تأکید بر موارد مهم و کلیدی در تصمیم‌گیری مدیران در مدیریت تعارض منافع و همچنین بیان برخی از مواردی که به اجرای هرچه بهتر مدیریت تعارض منافع کمک نموده و در قالب مقررات قابل تصریح نیستند، اصول و هنجارهای رفتاری مدیران اشخاص تحت نظارت نیز تهیه و آماده شده است.

✉ [پایگاه خبری بازار سرمایه ایران](#)

ذی نفعان «ویلاسازی ممنوعه» صاحب امضا هستند؟

محمد میرلوحی، شهناز رمارم، علی دشتی (کارشناسان حقوقی و شهری) - ۱۰ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه شوراها و شهرداری

دنیای اقتصاد: در برخی مناطق «شمال» فعالان بازار ملک به دلیل عیب بزرگ قانون مرتبط با تشکیل شوراها، به این حوزه نفوذ می‌کنند و چون به خاطر شغلی که دارند، ذی نفعان «شمال خواری» محسوب می‌شوند، در نقش حامی نامرئی ویلاسازها، مسیر صدور امضاهای طلایی را برای مالکان باز می‌کنند. ماشین «شمال خوار» توسط افراد دارای «تعارض منافع» حرکت می‌کند؛ اما سه کمیسیون نیز ضامن حرکت این ماشین است. رانندگان نامرئی ماشین جنگل خوار در شهرهای شمالی همان ذی نفعان ویلاسازی هستند که به دلیل وجود یک ضعف و عیب بزرگ در قانون شوراها، اسلامی شهر و روستا توانسته‌اند به نهاد شوراها که بالادست شهرداری‌ها و دهیاری‌ها محسوب می‌شود، نفوذ کنند. این گروه فعالان بازار ملک هستند که در مشاغلی از قبیل واسطه تا سایر مشاغل مرتبط با حوزه املاک و مستغلات فعالیت می‌کنند و با این حال به دلیل ضعف قانون، توانسته‌اند وارد نهاد شورا شوند و بر صندلی‌هایی که امضاهای طلایی از آنجا صادر می‌شود، تکیه بزنند. انتظار می‌رود مشاغلی که تعارض منافع آشکار با امر مدیریت شهری و حفاظت از عرصه‌های شهر و روستا دارد، به عنوان استثنا در نظر گرفته شود و کسانی که به این مشاغل اشتغال دارند، امکان ورود به شوراها را نداشته باشند. این حال درباره بدنه شاغلان اصناف مرتبط با حوزه ساخت و ساز در این قانون منعی در نظر گرفته نشده است. بنابراین برای حفظ ذخایر سبز به ویژه در شهرهای شمالی، به نظر می‌رسد قانون مذکور باید به فوریت اصلاح شود. در همین رابطه چهار کارشناس حقوقی و شهری برجسته در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» به تشریح پشت صحنه تخلفات ساختمانی در بازار ویلاسازی پرداخته و پاشنه آشیل قانون را تبیین کرده‌اند.

علی دشتی، عضو هیات علمی گروه حقوق واحد تهران مرکز معتقد است باید چاره‌ای برای شهرهای اطراف کلان‌شهرها که به گفته او درصد بسیار زیادی از فعالان بازار املاک وارد مدیریت شهری می‌شوند، اندیشیده شود. دشتی با ذکر مثالی از عیان شدن بیش از پیش تخلفات حوزه دست‌اندازی به طرح‌های جامع و تفصیلی می‌گوید: در شهرها و روستاهای شمالی کشور به صراحت حتی برای امکان «تغییر کاربری» تبلیغ می‌کنند.

سید محمود میرلوحی، عضو سابق شورای شهر تهران هم می‌گوید: ریشه مشکلاتی از این دست، مشکلات درآمدی شهرداری‌هاست (تعارض درآمد و وظیفه). در دوره چهارم شورای شهر به ازای هر پروانه ۱/۲ پروانه تخلف انجام می‌شد و ما تازه خوشحالیم که این عدد را به ۰/۶ کاهش داده‌ایم. یعنی به ازای هر ۱۰ هزار پروانه ساختمانی که در تهران صادر می‌شود، ۶ هزار تخلف رخ می‌دهد. به بیان دیگر هر پروانه‌ای قبلاً ۱۲۰ درصد تخلف داشته و حالا هم به ۶۰ درصد رسیده است.

شهناز رمارم، رئیس شورای استان خراسان رضوی هم با تایید باز بودن روزه‌های تخلف از مبادی کمیسیون‌های یاد شده درباره جایگزین حل ابهامات قوانین جامع و تفصیلی در نبود این ابزارها، ابراز تردید می‌کند. به گفته رمارم منافع عده‌ای در این است که ضوابط تشکیل این کمیسیون‌ها بازنگری نشود و مبهم باشند.

حل کمبود پزشک با مدیریت تعارض منافع در وزارت بهداشت

میثم مهدیار (پژوهشگر مسائل اجتماعی) - ۹ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

برای حل مشکلات کمبود پزشک، باید تعارض منافع در وزارت بهداشت را کنترل کرد. جمعیت کشور به سمت پیری در حال حرکت است و هر چقدر سن جامعه بالاتر برود، نیاز به خدمات پزشکی و سلامت نیز افزایش پیدا می‌کند. بخش عمده‌ای از موضوع عدم افزایش ظرفیت رشته‌های پزشکی توسط وزارت بهداشت به مسئله تعارض منافع در ستاد وزارت بهداشت و کمیسیون بهداشت و درمان مجلس بر می‌گردد. در همه این سال‌ها تعیین ظرفیت دست کسانی بوده که خودشان پزشک بوده‌اند، اقوام پزشک داشته‌اند یا در نظام پزشکی که صنف فعالان پزشکی است، مسئولیت داشته‌اند. اینها هر چقدر بتوانند انحصار در این حوزه را حفظ کنند، منافع بیشتری نصیبشان می‌شود. برای حل مشکلات باید تعارض منافع در وزارت بهداشت را کنترل کرد. به عنوان مثال در ستاد وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی، اغلب افرادی صاحب مقام هستند که بیشترین نفع را می‌برند؛ بنابراین برای حل این مشکل باید کسانی وارد حیطه سیاست‌گذاری و مدیریت سلامت شوند که خودشان از کمترین منافع در این حوزه برخوردارند. در بسیاری از کشورها مدیریت سلامت بر عهده کارشناسان و اقتصاددان‌ها است و مدیریت سلامت به یک مقوله اجتماعی تبدیل شده و صرفاً یک مقوله درمانی نیست که پزشک متخصص از هر رشته‌ای توانایی مدیریت آن را داشته باشد و من در کشوری غیر از ایران و یا دو سه کشور رده پایین‌تر از ایران ندیده‌ام که وزارت بهداشت بر عهده پزشکان متخصص باشد و اگر هم هست، بر عهده پزشکی است که به طور تخصصی وارد حیطه مدیریت و سیاست‌گذاری سلامت شده و از طریق درمان کسب معاش ندارد. پرونده الکترونیک سلامت، نظام ارجاع و پزشک خانواده نیز به دلیل همین مسئله تعارض منافع، عملیاتی نشده است؛ عملیاتی شدن این زیرساخت‌ها باعث می‌شود که نظارت و دقت بیشتری روی کار پزشکان صورت گیرد.

بهار نیوز

تحلیل فضای مجازی: دلایل وقوع تعارض منافع از نظر کاربران عدم شفافیت و مسئولیت‌پذیری

محمد عادل

در هفته گذشته و در فاصله روزهای پنج‌شنبه یکم تا چهارشنبه هفتم مهرماه کاربران به تعارض منافع در حوزه‌های مختلف اشاره داشته‌اند که از مهم‌ترین آن‌ها بازار سرمایه، کمیته علمی ستاد مبارزه با کرونا و نظام مهندسی بوده است. کاربران که عمدتاً به وضعیت تعارض‌آمیز در نهادهای مختلف معترض‌اند، در این هفته فراتر رفته و برخی آیین‌نامه‌ها و احکام را که می‌توانند در مدیریت تعارض منافع در نظام مهندسی بکار گرفته شوند، یادآوری کرده‌اند. همچنین برخی کاربران نیز به واکوی چرایی وقوع تعارض منافع پرداخته و دلایلی را برای آن برشمرده‌اند.

ریشه اصلی تعارض منافع کجاست؟

کاربران فضای مجازی عمدتاً از مسئولان گله دارند که چرا اقدامی جدی در مورد مبارزه با [تعارض منافع](#) انجام نمی‌دهند. از این‌رو در نظر آن‌ها برخی مسئولان متهم اصلی هستند که احتمالاً به دلیل منافع به‌دست‌آمده ترجیح می‌دهند این موضوع مسکوت بماند. به‌عنوان نمونه Hosseiny مجلس را مقصر اصلی می‌داند که علی‌رغم تذکرات جدی در این زمینه همچنان وضعیت [لایحه یا طرح مدیریت تعارض منافع](#) را مشخص نکرده است:

«این هم از وظیفه بنده برای روشن کردن موضوع تعارض منافع به وجود آمده در سطح کشور طی دهه‌های گذشته، رهبر عزیز متأسفانه علی‌رغم تذکرات حضرت‌عالی در باب لزوم رفع تعارض منافع در کشور، هیچ عزم جدی برای رفع این معضل وجود ندارد، لطفاً به مجلس محترم شورای اسلامی برای حل این مسئله تذکر جدی بدهید».

البته انتقاد کاربران فقط محدود به مجلس نیست بلکه مسئولان در جایگاه‌های مختلف هدف نقد کاربران هستند و به دلایل متعددی به تعمد برای کارشکنی در تدوین قانونی جامع برای مدیریت تعارض منافع متهم می‌شوند. به‌عنوان نمونه دو توییت را در ادامه مشاهده می‌کنید که نویسندگان آن‌ها این امر را ناشی از عدم مسئولیت‌پذیری برخی مسئولان می‌داند:

«کسی مسئولیت‌پذیری دارد که تضاد منافع ندارد. آن مسئولی که در حال ارتزاق غیراخلاقی از محل رانت است، پاسخگویی هم ندارد».

«تضاد منافع فوق‌العاده مهم و ام‌الفساد است و راهکارهای مقابله با آن هم چند دهه است در دنیا کاملاً شناخته شده است. مسئولینی که راه برون‌رفت از آن را پیش نمی‌گیرند خودشان مشکوک‌اند».

اما همه کاربران این چنین به دنبال یافتن مقصر اصلی در میان افراد و تقلیل بحث به خواست و اراده افراد نیستند و نگاهی جامع‌تر به مسئله دارند. حال برخی کاربران در این میان سازوکارهای نهادی موجود در کشور را به چالش می‌کشند که این فرصت را در اختیار ذینفعان قرار می‌دهد و برخی دیگر سبک مدیریتی کشور را:

«حرف دقیق‌تر این است که سازوکار برای همکاری بین بخشی و حل مسائل مربوط به تعارض منافع و پاسخگویی دستگاه‌ها طراحی نشده است. مثال ۱، مدیریت آب توسط وزارت جهاد کشاورزی یا نیرو. مثال ۲، هماهنگی بین وزارت جهاد و صمت در صادرات واردات و میزان کشت محصولات».

«به خدا قسم مسئله ما با این یا اون رئیس‌جمهور به سامان نمیشه. ما یک ضعف عمیق و ریشه‌ای در سبک مدیریت در کشور داریم که به شدت پوپولیستی و غیرعلمیست و نمود خود را در فرهنگ و اقتصاد کشور نشان می‌دهد که منجر به عریض شدن دولت، عدم شایسته‌سالاری و عدم شفافیت و تعارض منافع و... می‌شود».

پیوند عدم شفافیت و تعارض منافع در بورس

بازار سرمایه و بورس یکی از نهادهایی است که بحث شفافیت و تعارض منافع در آن به‌خصوص در دو سال گذشته نظر بسیاری از کاربران فضای مجازی را به خود جلب کرده است؛ علت آن را نیز می‌توان گسیل شدن بسیاری از افراد فاقد تخصص به این بازار دانست که برای حفظ ارزش دارایی‌های خود به آن روی آوردند اما در نتیجه نوسانات آن بسیاری از آن‌ها متضرر شدند. از این رو است که کاربران به سازوکارهای این نهاد همواره انتقاد داشته و **عدم شفافیت** در آن را حاصل مداخله گروه‌های ذی‌نفع یا به قول کاربران کارتل‌ها می‌دانند. Omid در این باره می‌گوید:

«بازار سرمایه ریسک‌های عجیبی داره. میشه گفت محفلی اداره میشه و شدیداً قابل دستکاریه، عملاً از دید من به‌صورت کارتل‌ی در اومده و کلاً باید تغییرات اساسی و بنیادین در بحث تعارض منافع و عملکرد شبه‌کارتل‌ی بازار داده بشه».

در این میان خبر کشف دستگاه‌های استخراج رمز ارز از زیرزمین شرکت بورس تهران نیز سبب شد که انتقادات برخی کاربران به این نهاد بیشتر هم شود. کاربران از این موضوع گلایه داشتند که چرا هیچ‌گونه نظارتی بر عملکرد این نهادها وجود ندارد که به‌راحتی می‌توانند به چنین اقداماتی دست زنند. رضا کربلایی در این مورد می‌نویسد:

«به مردم می‌گویند در بورس سرمایه‌گذاری کنید خودشان در استخراج رمز ارز سرمایه می‌گذارند. راستی که شرکت بورس افشای الف و ب نداده. ناظر بازار کجا بوده؟ سازمان بورس چرا بی‌خبر بوده؟ آیا تضاد منافع رخ نداده؟ یک عذرخواهی هم بلد نیستند، حقوق سهامدار هم کشک!».

تعارض منافع در کمیته علمی ستاد مبارزه با کرونا

در کنار بخش‌های مختلف نظام بهداشت و درمان کشور که همواره عملکردشان مورد انتقاد کاربران است، کمیته علمی ستاد مبارزه با کرونا نیز بی‌نصیب نبوده و همچنان ساختار و افراد عضو آن مورد اعتراض کاربران قرار دارند. یکی از کاربران در مورد مینو محرز که یکی از افرادی است که همواره هدف این انتقادات بوده است، می‌نویسد:

«در کنار دیگر نام‌ها، نام مینو محرز را فراموش نکنید. کسی که هر کاری که توانست علیه واردات هر واکسنی (حتی چینی و روسی) انجام داد و در عین تعارض منافع آشکار، هم‌زمان عضو کمیته علمی ستاد مبارزه با کرونا بود».

این مسئله حتی موجب اعتراض برخی از افراد جامعه پزشکی نیز شده است که اعتقاد دارند نباید چنین افرادی که ظن تعارض منافع آن‌ها وجود دارد در چنین کمیته‌ای فعالیت کنند. دکتر امیرعلی سهراب‌پور در توییت خود ضمن تأکید بر این موضوع همچنین اشاره می‌کند که نباید فقط به این راه حل بسنده کرد و اقدامات گوناگون دیگری نیز وجود دارد که لازم است به کار گرفته شوند:

«وقتی تعداد آدم‌های علمی در جامعه‌ای کم باشد این اتفاق زیاد پیش می‌آید. راه‌های پیشگیری و مقابله با تعارض منافع متعدّدند و فقط یکی از آن‌ها این است که این آدم‌ها عضو بوردهای علمی نباشند. باید از روش‌های دیگر هم استفاده کرد. باید این روش‌ها برای مدیران و نیز افکار عمومی تبیین شود».

کمک به وزیر برای جلوگیری از تعارض منافع

همان‌طور که در [تحلیل فضای مجازی هفته گذشته](#) شاهد بودیم، توییت رستم قاسمی، وزیر راه و شهرسازی، در مورد تعارض منافع در نظام‌مهندسی واکنش‌های بسیاری را به دنبال داشت که تا این هفته نیز ادامه یافت. واکنش کاربران که عمدتاً نسبت به پیگیری این موضوع از سوی وزیر مثبت بود، در این هفته معطوف به یادآوری برخی آیین‌نامه‌ها و احکامی بود که از سوی نهادهای بالادستی صادر شده‌اند و می‌توان در این مسیر از آن‌ها استفاده کرد. هدف اصلی این کاربران این بود که حال که وزیر راه و شهرسازی در پی رسیدگی به این موضوع است، برخی موارد را به وی یادآور شوند تا در اقدامات خود به آن‌ها نیز توجه کند. در ادامه دو مورد از این توییت‌ها ذکر شده است:

«بر اساس بند ۵ ماده ۲ مکرر آیین‌نامه اجرایی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۵ و اصلاحی سال ۱۳۹۴ اشخاص (حقیقی یا حقوقی) در ارائه خدمات مهندسی ساختمان باید از تکفل هم‌زمان اموری که زمینه و موجبات نمایندگی یا قبول منافع متعارض را فراهم آورد، اجتناب نمایند».

«آقای مهندس لطفاً در خصوص نظام‌مهندسی و بحث تعارض منافع مطابق نص صریح جوابیه دیوان عدالت اداری تمامی کارکنان نظام‌مهندسی، شهرداری‌ها، سازمان مسکن و شهرسازی‌ها و... حق استفاده از پروانه‌شان را ندارند و دقیقاً مصداق تعارض منافع هستند. ضمناً بحث تعرفه خدمات مهندسی ساختمان چی شد؟ لطفاً پیگیری کنید».

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶۴

شماره شصت و چهارم - ۳ تا ۹ مهر ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سبرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

